

ADIO, DORU POPOVICI

(Grigore Constantinescu – 8 martie 2019)

Este incredibil să ne aflăm loviți puternic de crivățul unei vești năpraznice. Da, trebuie să acceptăm că DORU POPOVICI, membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, Membru al Societății Internaționale de Compoziție SACEM din Paris, nu mai face parte din lumea vie a muzicii. S-a stins o stea de primă mărime, ce strălucea pe firmamentul viselor unui destin nepereche. I-am urmărit drumul, plin de evenimente, de-a lungul celor peste opt decenii de existență. Greu să credem că ne-a părăsit pentru totdeauna, că darurile sale minunate sunt acum învăluite de negură.

Personalitate complexă, compozitor, scriitor, profesor, critic muzical, muzicolog și radiofonist, Doru Popovici face parte din generația marilor creatori și gânditori ai secolului XX. Născut la Reșița acum aproape nouă decenii, începe propria existență cu dorința profundă de a intra în lumea muzicii. Cele dintâi studii muzicale care îi deschid propriile orizonturi vor debuta cu primii săi dascăli, Jaroslav Lang și Eduard Pavelka. În continuare, personalitatea sa muzicală s-a format la Conservatorul Municipal din Timișoara, în 1942, în particular, sub înțurcarea lui Liviu Rusu (armonie, contrapunct, forme muzicale), pornind către București, la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, unde a fost discipolul lui Mihail Jora, Mihail Andricu, Theodor Rogalski, Marțian Negrea, Paul Constantinescu și Zeno Vancea. S-a perfecționat, ca urmare a studiilor în Germania, la Darmstadt (1968), cu György Ligeti, Erhard Karkoschka, Günter Becker și Christoph Caskel. Viitorul său conturează devenirea unui muzicolog de mare clasă, intransigent și imparțial, al cărui discurs inspirat a marcat creșterea din anii primari până la maturitate, devenind mai târziu un călăuzitor al școlii de creație în contemporaneitate, promovând cu însuflețire destinele muzicii românești, compozitorilor români, colegi de generație și ale interpreților tineri pentru care arta este a doua natură.

Simbol al artei muzicii, colaborator permanent al Radiodifuziunii Române, în ultimii ani a onorat prin prezența sa posturile de Radio România Cultural și Muzical, cu emisiuni a căror tematică se inspira din Lucrări instrumentale și Corespondențe Spirituale, emisiuni de adâncă profunzime și împărtășire muzicală, poetică, de cultură românească și universală. Pentru ascultătorii săi, Doru Popovici a fost vocea blând curgătoare care-și manifesta vehemența pe aceeași frecvență și lungime de undă cu bucuria. Era vocea imparțialității, a apartenenței la spiritualitatea geografică românească, fără condiționări sau interdependențe, în general fără nici un fel de rezerve în a-și exprima părerile, opiniile și crezul. După cum singur declara la maturitate, cu mândrie combativă: „am fost anti și pe vremea comuniștilor, sunt și acum”.

Profesor asociat la Universitatea Națională de Muzică și la Universitățile particulare „Luceafărul” și „Spiru Haret” din București, cunoaște generații întregi de viitori interpreți sau creatori, pe care-i îndrumă consecvent spre universul muzicii românești. A publicat mii de studii, articole, cronici, recenzii în toate ziarele de mare tiraj și în revistele de specialitate (muzicale și literare) din toată țara, fiind considerat recenzentul „numărul 1” al manifestărilor editoriale românești. În muzicologia românească, ctitor al originalității literare și creatoare lansează ideea de interviu tematic, al dezbaterilor istorice cu Dimitrie Cuclin ca memorialist („Falimentul verde”) sau de corespondență estetică cu Ion Piso („Antifonarul epistolar”) și scriitor de monografii (Nicolae Kirulescu, Mircea Popa, Nicolae Brânzeu, Ruxandra Donose, Miltiade Nenoiu). Doru Popovici

este, după cum l-a numit în trecut Zeno Vancea, „ultimul zimbru”, al epocii. În acest fel se impune ca reprezentant de seamă și totodată promotor asiduă al generației sale, menținând starea de forță culturală românească prin discursul său fluent, prin condeiul inspirat, prin muzica sa adânc și pozitiv naționalistă, prin însăși existența sa înrădăcinată în felul românesc de a fi. Istoriograful Viorel Cosma sintetizează în magistralul său **LEXICON – Muzicieni din România**: „Drumul creator al lui Doru Popovici a mers – timp de o jumătate de veac – într-un perfect paralelism între compoziție și muzicologie, între literatură și critică muzicală, iar după 1990 cu accente mai pronunțate și spre pedagogie... Dacă până către 1975 – 1980 a manifestat o atenție sporită către muzica de operă și simfonică, ulterior s-a orientat mai mult spre muzica vocală, corală și camerală”.

„Am pledat și pledez pentru o creație înrădăcinată în spiritualitatea românească – mărturisirea Doru Popovici – cu o întrepătrundere între tradiție și inovație, întru etic și estetic și cu teme majore. Pledez pentru protecție socială, pentru cultură și pentru răspândirea preceptelor christice.”

„Sensibil la majoritatea curentelor estetice avangardiste la limbajele, sonore îndrăznețe – comentează în *Lexicon*, Viorel Cosma – Doru Popovici a trecut printr-o fază de dodecafonism autohton, printr-o sinteză serial bizantină, printr-un limbaj tonal-modal, nefiind străin de influențele impresioniste și expresioniste, pe care le-a subsumat adeseori diatonicului modal de esență folclorică românească.”

Ca muzicolog a dorit să teoretizeze, în prima etapă a vieții, experiențe și cuceriri de compozitor privitoare la muzicile Evului Mediu și Renaștere. În componistică se simte stilul poetic din care însă nu lipsesc accente sociopolitice ale complexei sale personalități creatoare. Considerăm că Doru Popovici, maestru care a dăruit țării sale multe capodopere, nu este încă suficient de binecunoscut. Creațiile sale componistice pe de o parte, scrierile sale muzicologice și literare, de altă parte, ne dezvăluie un artist bogat prin cultura și măiestria cu care ne-a cucerit, cu o forță de muncă ce nu-și află egalul printre contemporani. Totodată, pentru cel ce știe cum este alcătuită, din metal prețios, personalitatea ilustrului artist, descoperă un temperament ardent, capabil de inspirații multiple în domeniul dramaturgiei muzicale și poeziei, urcând mereu spre înalt, capabil să sufere stările nefericite ale drumului Golgotei, dar și să intuiască frumusețile paradisiace oferite de ceasurile reveriilor. De-a lungul deceniilor, preocupările sale de creator s-au îndreptat către genuri și țeluri diferite, fie muzică de cameră, instrumentală, vocală, corală, muzică de orchestră ori destinată scenei de operă. Inspirația spiritual artistică a trecutului nostru, investiga pentru el adevărurile credinței creștine prin implicarea în bizantinism.

Privim cu admirație suita muzicii destinată Operelor ce au urmat primelor două compoziții de tinerețe, **Prometeu, Mariana Pineda. Nunta, op.30, Interogatoriul din zori op.47; Noaptea cea mai lungă, op.52; Statornicie, op.102, libret propriu; Prostituta, op.145; Întâlnire cu George Enescu, op.154; Giordano Bruno, op.155**, ultimele patru lucrări pe libret propriu. O viziune proprie a atras ascultătorii către numeroasele lucrări vocal-simfonice: **Porumbeii morții, În marea trecere, Patria mea, Omagiu lui Palestrina, In memoriam poetae Mariana Dumitrescu, Cântec de speranță și rezidire, Va fi odată...**

Muzică simfonică – Simfoniile sale aparțin căutărilor creatorului, prețuind retrospectiv gândirea premergătorilor îmbinată cu propria viziune cu sensurile unor fapte în ce privește perspectiva viitorului. Ecourile tematice luminează istoria omenirii, sensurile unor atitudini memorabile, fără

ca prin aceasta Doru Popovici să cultive modalități programatice. Dacă nu a ignorat nuanțele modale ale melosului, structurile formale și de limbaj orchestral în simfonism, a așteptat revelația adevărurilor prezentului, valabil în continuare pentru el în contemporaneitate. Fiecare simfonie este un capitol existențial, o filă scrisă în jurnalul de creator al compozitorului. Cine a citit parcursul celor patru simfonii, astfel cercetate, capătă deja o temelie necesară în cunoașterea împlinirii artistului. Trecerea în timp aduce mereu ceva nou, audiția convinge și impune personalitatea oglindită în partitură. **Poem bizantin, Simfonia I; Simfonia II, „Spielberg”; Codex Caioni; Simfonia III-a Bizantină; Simfonia IV-a, Nicolae Iorga; Pastorale din Oltenia; Pastorale din Transilvania.**

Amintim din creația instrumentală camerală: **Frescă bizantină; Sonata bizantină; In memoriam Tristan Tzara.** lucrări corale, piese vocale, numeroase piese inspirate de poeți români, muzică religioasă (**Învierea Domnului**), **Madrigale, lieduri.** Totodată, muzicologia, ca și scrierile literare, întregesc peisagistica, elaborările oferind imagini de originalitate surprinzătoare a subiectelor abordate. Muzicologul Viorel Cosma caracterizează astfel aceste scrieri în volumul citat anterior, al acestui gen particular de literatură: „Ușurința mânuirii condeiului de compozitor muzicolog, scriitor și critic muzical l-a singularizat pe acest frecvent creator contemporan, ancorat în mișcarea noastră culturală cu o forță și o putere de muncă surprinzătoare.” A prezentat comunicări științifice în țară și peste hotare, fiind distins pentru valoarea susținerilor publice pe întreg teritoriul european. În același timp a fost Președinte al Societății Muzica din București (1972), fiind distins cu Premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România (1953;1969;1972;1975;2004), cu Premiul Uniunii Compozitorilor din Jugoslavia, cu Premiul Pro Muzica al Radiodifuziunii Ungare (1971) cu Premiul Academiei Române și distins cu titlul de Comandor al Republicii Italiene.

Mi se pare imposibilă o atât de mare pierdere, acum când cunoaștem suferința despărțirii. Chiar dacă noi vom mai vorbi despre respectul față de artist, posibil de identificat de la detaliu și până la ansamblul unei vieți, cum vom îndrăzni să-i pronunțăm numele, să-i ascultăm înregistrările, în cartea de aur a muzicii românești, rămase mărturie, fără a șterge lacrima tristeții fără seamăn a unei lumini întunecate de tragic, a unei flori care nu mai există. Cum să avem puterea să pronunțăm „**adio Doru Popovici**”, când tăcerea ne învăluie cu faldurile sale cernite...

BIBLIOGRAFIE:

Mirela ZAFIRI – Dialog cu Doru Popovici, Revista MUZICA, Nr.1/2010

Viorel COSMA – LEXICON. MUZICIENI DIN ROMÂNIA, Editura Muzicală, Vol.VIII, pag.91-101